

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 26.05.2025 р. № 4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА
Наказ від «11» липня 2025 р. № 218

ПОГОДЖЕНО
Проректор

Олена ЧАСНІКОВА

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДЯНСЬКОЇ
ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
НОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»
для вчителів історії, правознавства, громадянської освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 року № 904 та у відповідності до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 серпня 2024 року № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель загальної середньої освіти».

Освітня програма враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя (викладача), та з урахуванням стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Мета освітньої програми

Ознайомлення педагогів громадянської та історичної освітньої галузі із сучасними підходами до формування громадянської та історичної компетентності, критичного мислення та громадянської активності учнів; впровадження новітніх методик викладання з акцентом на виховання відповідального громадянства й національної ідентичності в умовах Нової української школи.

Програма також спрямована на розвиток креативності педагогів у застосуванні інноваційних технологій, інтеграцію цифрових ресурсів та створення живих навчальних проєктів, які допомагають учням бачити історію та громадянську освіту як частину їхнього життя.

Програма спрямована на:

- формування громадянської та історичної компетентності учнів у контексті демократичного суспільства;
- розвиток навичок критичного мислення й відповідального громадянства;
- впровадження інтерактивних методів навчання (рольові ігри, дебати, проєкти, дискусії, цифрові технології, STEM-підходи, медіаграмотність);
- підвищення рівня громадянської та історичної культури учнів і педагогів;
- формування навичок інформаційної безпеки та відповідальності в медіапросторі;
- стимулювання використання гейміфікації та інтерактивних онлайн-інструментів у навчальному процесі для підвищення мотивації учнів;
- формування у педагогів навичок роботи з реальними кейсами громадянського життя, щоб уроки були не лише теоретичними, а й практично значущими.

Основні завдання програми

- ознайомлення педагогів із сучасними підходами до формування критичного мислення й активної громадянської позиції;
- розвиток умінь використовувати інтерактивні методи навчання, цифрові інструменти та STEM-підходи;
- навчання педагогів аналізу історичних і суспільних процесів через медіа-кейси та сучасні історичні приклади;
- впровадження новітніх педагогічних підходів у сфері громадянської та історичної освіти;
- стимулювання громадянської відповідальності учнів через спільні шкільні проєкти та соціальні ініціативи;
- формування поваги до прав людини, культурної багатоманітності та принципів демократії;
- розвиток здатності до самонавчання, критичної самооцінки, креативного мислення, комунікації та командної роботи.

Очікувані результати

Знання і розуміння:

- принципів громадянської та історичної освіти в межах концепції НУШ;
- методик формування критичного мислення та громадянської компетентності;
- ролі історичної пам'яті та громадянської свідомості;
- сучасних технологій та цифрових інструментів у викладанні.

Уміння:

- застосовувати активні методи навчання;
- орієнтуватися в сучасних підходах до викладання громадянської та історичної галузі;
- розробляти й реалізовувати інтерактивні освітні проєкти;
- використовувати гейміфікацію та медіа-кейси для підвищення мотивації учнів.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- повага до прав людини, національної ідентичності та демократичних цінностей;
- готовність до активної участі в демократичному суспільстві;
- постійне самонавчання, креативність та професійний розвиток.

Укладачі програми	Тіщенко А.В. , завідувачка відділу суспільствознавчих предметів, викладачка кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» Руденко Т.С. , методист відділу загальної середньої освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів».
Найменування програми	Програма підвищення кваліфікації вчителів історії, правознавства, громадянської освіти, курсів духовно-морального спрямування «Компетентнісний потенціал громадянської та історичної освітньої галузі в контексті реалізації нового Державного стандарту базової середньої освіти»
Мета програми	Ознайомлення вчителів із сучасними підходами до процесу формування громадянської компетентності учнів на уроках та застосування їх у шкільній практиці викладання історії, правознавства, громадянської освіти. Ознайомлення вчителів суспільствознавчих предметів, із сучасними підходами до формування суспільствознавчої компетентності, критичного мислення та громадянської активності учнів. Впровадження новітніх методик у викладанні суспільствознавчих предметів, з акцентом на суспільствознавче та критичне виховання в умовах Нової української школи (НУШ)
Напрямок програми	Ознайомлення з принципами компетентнісного підходу в освіті, розвиток навичок використання інтерактивних методів та цифрових технологій у викладанні суспільствознавчих предметів, а також формування здатності педагогів сприяти розвитку критичного мислення, громадянської активності та відповідальності у учнів. Програма також спрямована на підвищення професійної готовності педагогів до реалізації сучасних підходів у навчанні та розвитку суспільствознавчої компетентності учнів.
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі (викладачі) історії, правознавства, громадянської освіти.
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (26 годин – аудиторні, 4 години – керована самостійна робота)
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	A1. Мовно-комунікативна компетентність (A1.1, A1.2, A1.3, A1.4); A2 Предметно-методична компетентність (A2.1, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A2.6, A2.7); A3 Інформаційно-цифрова компетентність (A3.1, A3.2, A3.3); B1 Психологічна компетентність (B1.1, B1.2, B1.3, B1.4); B2 Емоційно-етична компетентність (B2.1, B2.2, B2.3); B3 Компетентність педагогічного партнерства (B3.1, B3.2, B3.3); V1 Інклюзивна компетентність (V1.1, V1.2, V1.3); V2 Здоров'язбережувальна компетентність (V2.1, V2.2, V2.3, V2.4, V2.5); V3 Проєктувальна компетентність (V3.1);

	Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювально-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1).
Форма підвищення кваліфікації	Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/

Зміст програми

№ з/п	Назва дисципліни	Всього годин	Аудиторні			Самостійна
			Лекції	Семінари	Практичні	
Модуль I. «Громадянська та історична освіта в нових реаліях НУШ: стартова платформа компетентностей»						
1.1	Компетентнісний потенціал шкільних предметів громадянської та історичної галузі	2	2			
1.2	Мотивація суб'єктів навчання як ключ до ефективного освітнього процесу	2			2	
1.3	Медіаграмотність і цифрова компетентність сучасного вчителя	2				
1.4	Нормативно-методичні аспекти реалізації нового Державного стандарту базової середньої освіти	2				
Модуль II. «Розкриття потенціалу: формування критичного мислення та активної громадянської позиції учнів»						
2.1	Формування критичного мислення та аналітичних навичок учнів	2	2		2	
2.2	Розвиток громадянської компетентності та відповідального ставлення до суспільства	2			2	
2.3	Використання інтерактивних методів навчання: рольові ігри, дебати, проекти	2			2	
Модуль III. «Інновації у викладанні: сучасні методики та формувальне оцінювання»						
3.1	Актуальні зміни законодавства як основа компетентнісного навчання	2			2	
3.2	Реалізація компетентнісного підходу у навчанні історії, правознавства та громадянської освіти	4			2	
3.3	Методичні прийоми ефективного навчання: від традицій до інновацій Впровадження формувального оцінювання для розвитку компетентностей учнів	2			2	
Модуль IV. «Дискусійна платформа: креативні практики та інтерактивні стратегії у громадянській та історичній освіті»						

4.1	Тематична дискусія з питань компетентнісного навчання. Використання медіа-кейсів, гейміфікації та цифрових інструментів у навчальному процесі	2			2	
4.2	Створення живих навчальних проєктів для формування громадянської активності та національної ідентичності	2				
Усього: 30 годин		30	2		24	4

Модуль І. «Громадянська та історична освіта в нових реаліях НУШ: стартова платформа компетентностей»

1.1. Компетентнісний потенціал шкільних предметів громадянської та історичної галузі

- Огляд ролі громадянської та історичної освіти у формуванні ключових компетентностей учнів.
- Ознайомлення з принципами компетентнісного підходу та їх практичним впровадженням у НУШ.
- Розвиток здатності інтегрувати знання з історії, правознавства та громадянської освіти у практичні завдання.

1.2. Мотивація суб'єктів навчання як ключ до ефективного освітнього процесу

- Психологічні аспекти мотивації учнів та формування внутрішньої зацікавленості до навчання.
- Методи стимулювання активності та участі учнів у навчальному процесі.
- Розробка стратегій мотиваційної підтримки вчителя у класі.

1.3. Медіаграмотність і цифрова компетентність сучасного вчителя

- Використання цифрових ресурсів у викладанні історії, правознавства та громадянської освіти.
- Розвиток критичного мислення через аналіз медіа-контенту та інформаційних кейсів.
- Інтеграція мультимедійних інструментів та онлайн-платформ у навчальний процес.

1.4. Нормативно-методичні аспекти реалізації нового Державного стандарту базової середньої освіти

- Огляд змін у законодавстві та методичних рекомендацій для НУШ.
- Впровадження компетентнісного підходу у навчальні програми та плани уроків.
- Розуміння ролі вчителя як фасилітатора знань і формувача активної громадянської позиції учнів.

Модуль ІІ. «Розкриття потенціалу: формування критичного мислення та активної громадянської позиції учнів»

2.1. Формування критичного мислення та аналітичних навичок учнів Методи розвитку умінь аналізувати, порівнювати та оцінювати історичні та суспільні процеси.

- Використання дискусій, кейсів та проблемних ситуацій для стимулювання критичного мислення.
- Інтеграція реальних життєвих прикладів у навчальний процес.

2.2. Розвиток громадянської компетентності та відповідального ставлення до суспільства (2 год.)

- Формування цінностей демократії, прав людини та національної ідентичності.
- Практичні завдання для розвитку активної громадянської позиції учнів.
- Спільні шкільні проєкти та соціальні ініціативи як інструмент виховання відповідального громадянства.

2.3. Використання інтерактивних методів навчання: рольові ігри, дебати, проєкти Рольові ігри, дебати та проєкти як засоби розвитку аналітичних і соціальних компетентностей.

- Інтеграція STEM-підходу та медіа-кейсів у громадянську та історичну освіту.
- Гейміфікація та онлайн-інструменти для підвищення мотивації учнів.

Модуль ІІІ. «Інновації у викладанні: сучасні методики та формувальне оцінювання»

2.1. Актуальні зміни законодавства як основа компетентнісного навчання

- Огляд сучасних нормативних документів та їх вплив на освітній процес.
- Визначення правових рамок та можливостей для впровадження інноваційних методик.
- Розуміння ролі педагога у реалізації державних стандартів.

2.2. Реалізація компетентнісного підходу у навчанні історії, правознавства та громадянської освіти

- Розробка інтерактивних уроків із застосуванням компетентнісного підходу.
- Використання історичних та сучасних кейсів для розвитку компетентностей.
- Поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю учнів.

2.3. Методичні прийоми ефективного навчання: від традицій до інновацій та впровадження формульовального оцінювання

- Порівняння традиційних та сучасних методик викладання.
- Інтеграція інноваційних технологій та активних методів навчання.
- Принципи та практика формульовального оцінювання у громадянській та історичній освіті.
- Використання цифрових інструментів для контролю та моніторингу навчальних досягнень.

Модуль IV. «Дискусійна платформа: креативні практики та інтерактивні стратегії у громадянській та історичній освіті»

4.1. Тематична дискусія з питань компетентнісного навчання. Використання медіа-кейсів, гейміфікації та цифрових інструментів у навчальному процесі

- Організація обговорень та круглих столів для обміну досвідом.
- Використання кейсів та проблемних ситуацій для розвитку аналітичних навичок.
- Підвищення активності учнів через інтерактивні методи та цифрові інструменти.

4.2. Створення живих навчальних проєктів для формування громадянської активності та національної ідентичності

- Планування та реалізація навчальних проєктів із практичною цінністю.
- Виховання відповідального громадянства через спільну проєктну роботу.
- Інтеграція локальних і глобальних історичних та соціальних контекстів у навчальні проєкти.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Застосування компетентнісного підходу формує у учнів уміння критично мислити, аналізувати історичні та суспільні явища та приймати свідомі рішення
2. Мотивація учнів та застосування психологічних методик стимулювання активності впливають на ефективність освітнього процесу.
3. Медіаграмотність і цифрові інструменти допомагають розвивати критичне мислення та аналітичні навички учнів.
4. Інтеграція знань з історії, правознавства та громадянської освіти у практичні завдання сприяє формуванню реальних компетентностей.
5. Впровадження змін у законодавстві та нормативних документах створює основу для інноваційного навчання у НУШ.
6. Розвиток громадянської компетентності та відповідального ставлення до суспільства формується через шкільні проєкти, соціальні ініціативи та практичні завдання.
7. Використання інтерактивних методів навчання (рольові ігри, дебати, проєкти) підвищує залученість учнів та розвиває соціальні компетентності.
8. Реалізація формульовального оцінювання та використання цифрових платформ стимулює самостійне навчання та підвищує мотивацію учнів.
9. Планування та реалізація живих навчальних проєктів формує громадянську активність та національну ідентичність учнів.
10. Гейміфікація та інтерактивні онлайн-ресурси сприяють підвищенню зацікавленості та ефективності навчального процесу.

Рекомендовані джерела

1. **Пометун О. І.** Компетентнісний підхід у суспільствознавчій освіті: теорія та практика. – Київ: Педагогічна думка, 2022. – 280 с.
2. **Гісем О. О., Мартинюк О. А.** Інноваційні методи викладання історії в умовах НУШ. – Харків: Ранок, 2021. – 240 с.

3. **Наровлянський О. Д.** Правознавство: компетентнісний підхід у навчанні. – Тернопіль: Мандрівець, 2023. – 208 с.
4. **Пилипчук М. І.** Формування громадянської компетентності учнів через проєктну діяльність. – Львів: Світ, 2020. – 192 с.
5. **Андрущенко Т. В.** Цифрові інструменти в суспільствознавчій освіті: практичний посібник. – Дніпро: Ліра, 2024. – 176 с.
6. **Ковальчук В. О.** Педагогіка партнерства в суспільствознавчій освіті. – Київ: Академія, 2022. – 224 с.
7. **Мазур О. В.** Медіаграмотність у контексті громадянської освіти. – Одеса: Фенікс, 2023. – 200 с.
8. **Шевчук С. В.** Критичне мислення в суспільствознавстві: методичні рекомендації. – Чернівці: Букрек, 2021. – 160 с.
9. **Головатенко А. І.** STEM-підхід у викладанні суспільствознавчих дисциплін. – Харків: Глобус, 2024. – 210 с.
10. **Вороненко Т. І.** Формувальне оцінювання в суспільствознавчій освіті: практичний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2023. – 180 с.
11. **Зайцева І. П.** Віртуальні екскурсії та онлайн-платформи в навчанні історії. – Ужгород: Карпати, 2022. – 190 с.
12. **Кузьменко Н. І.** Медіаграмотність як складова громадянської компетентності: навчальний посібник. – Дніпро: Ліра, 2024. – 190 с.